

Asbestforurening:

Nogen må tage ansvar

Det handler ikke kun om, at vi er blevet snydt og bedraget af en byggeleder, men også om at der ikke er nogen, der tager ansvar for, at vi er udsat for livsfare, siger Rikki Hansen, der som tømrersvend i august arbejdede på et tag med asbest uden beskyttelse.

Af Ole Wugge Christiansen

Flere byggearbejdere blev i sommeren 2021 udsat for asbestforurening, da de arbejdede i en karré ved Øster Søgade i København.

– Vi gik ud fra, at der var rengjort og klart til tagopbygning, og vi bar derfor ikke åndedrætsværn, fortæller Nikki Hansen, der var en af tømrerne på byggepladsen.

Allerede da arbejdet startede i juli havde tømrersjakket fra Snedkermester Arne Pedersen A/S mistanke om, at der var asbest på den delvist nedrevne tagkonstruktion. Foruden tømrersjakkets arbejdede murere, blikkenslagere og nedrivere på byggepladsen.

– Der stod en stor ekspansionsbeholder på taget, som var isoleret med et brunligt porøst materiale, siger Nikki Hansen.

– Den 13. juli konstaterer vi, at der var drys af brunligt materiale fra tanken. Dagen efter tager en kollega og jeg et møde med nedriverchefen, da vores byggeleder er bortrejst. Chefen beordrer en støvsugning ti meter rundt om stilladset, fortæller Nikki Hansen.

– Det virker useriøst i forhold til asbest-spredning. Men det udvikler sig yderligere, siger han.

Rikki Hansen arbejdede på et tag med asbest uden beskyttelse.

AAA Info udgives af:
Aktionsgruppen
Arbejdere Akademikere
Klubhuset
Dortheavej 39
2400 København NV

aaa@aktionsgruppen.dk
www.aktionsgruppen.dk

Redaktører:
Janne Hansen
Anne Richter

Redaktionsgruppe:
Medlemmer af AAA og SAA

Søsterorganisation i Århus:
SAA – Samarbejdet
Arbejdere Akademikere
v. John Graversgaard
Tlf. 2720 7290
graversgaard@youseepost.dk
3F Transport Logistik og Byg
Sommersvej 5
8210 Århus V

Ekspansionstank med asbestholdigt kiselgur, juli 2021. Privatfoto.

Fodspor i kiselgur på stilladset på Nørresøgade, august 2021. Privatfoto

19. juli ankommer tømrerne til taget, hvor de skal i gang med opretning af spær mm. Her konstaterer tømrerne, at tanken er væk.

– Den er tydeligvis slæbt hen ad stilladset. Og spredningen af asbest er nu for alvor uoverskuelig for mig og min kollega, siger Nikki Hansen.

Tømrerne beslutter at tage en materialeprøve og sende den til hasteanalyse hos Dansk Miljøanalyse.

– Der kom svar samme dag: Det er asbest, fortæller han.

Tømrerne kontakter nu arbejdstilsyn, kommune og firmaets entreprisedirektør.

Nye problemer i august

Tømrerarbejdet på taget ligger i resten af juli næsten stille på grund af ferie og andre opgaver.

– Der er én tømrer, der flere gange kræver rengøring og flere analyser,

men han oplever modstand mod det fra byggelederen, fortæller Rikki Hansen.

Den 12. august, hvor der er kommet flere tømrere tilbage på pladsen, opstår der igen tvivl om materialerester. Denne gang fra et område ved en skotrende der mangler i nedrivningen.

– Vi kræver, at materialet bliver undersøgt, men selv om byggelederen prøver at undgå det, ender han med at sende materialet til undersøgelse hos Dansk Miljøanalyse.

Den 17. august fortæller byggelederen, at alle asbestprøver er negative.

Derfor fortsætter byggearbejderne arbejdet uden personlige værnemidler. Men tvivlen nager:

– Vi frygter på det her tidspunkt, at der har været fejl i prøven, der sendt til undersøgelse, siger Rikki Hansen.

Tømrerne kontakter derfor Dansk Miljøanalyse, der afviser at have lavet fejl. Tømrerne indsender på egen hånd

en prøve af det samme eternitskiffer den 20. august og får som hastesag et svar samme dag: Prøven er positiv for asbest.

Derfor stopper byggearbejderne arbejdet ved arbejdstids ophør kl 14.30.

Forfalskede prøvesvar

– Vi ved nu, at noget er helt galt. Vores prøveresultat siger ja, men byggelederens prøveresultat nej, siger Rikki Hansen.

Byggearbejderne kræver at se byggelederens skriftelige prøveresultat. Den kommer halvanden time senere på MMS.

– I kolonnen for asbestfund står der „nej“. Men der står også, at materialet indeholder chrysotil 10–25 %, der også er kendt som hvid asbest – ligesom i vores prøveresultat, siger han.

Tømrerne kontakter igen Dansk Miljøanalyse.

– Vi konstaterer, at resultatet må være ændret i et tegneprogram eller lign. Vi er fuldstændig i chok. Byggelederen ser ud til at have forfalsket prøvesvarene og bragt os i livsfare ved at lade os arbejde i asbeststøv, siger Rikki Hansen.

– Og det her handler jo ikke kun om os – at vi som håndværkere kan udvikle lungehinde- eller andre former for kræft på grund af arbejdet. Vi har alle måtte tage en alvorlig snak med vores familier om ikke kun faren for langtidsvirkninger af asbest for os, men også for dem – for vi kan jo have bragt asbeststøvet med hjem. Og beboerne i ejendommene er heller ikke blevet beskyttet eller advaret, siger han.

Fyring og bod

Snedkermester Arne Pedersen A/S har efter sagen er kommet frem, afskediget byggelederen med øjeblikkelig virkning. Firmaet har desuden sat en undersøgelse i gang for at se, om byggelederen har begået dokumentfalsk i andre sager.

Og tømrerne har indgivet en politianmeldelse mod byggelederen.

Virksomheden er siden blevet idømt en bod for brud på hovedaftalen på 110.000 kroner.

Tagplader, der blev indsendt og bekræftet asbestholdigt. Privatfoto.

– Det er penge, som vores fagforening 3F BJMF har lovet at bruge til at støtte andre arbejdere, der kommer i klemme i arbejdsmiljøsager, siger Rikki Hansen.

Til den bitre ende

Men hermed slutter sagen ikke.

– For vi vil føre den til den bitre ende. Der har, efter at sagen kom frem, nok været forståelse for vores problem, men der har ikke været nogen handling, siger Rikki Hansen.

Nu handler jeres sag bl.a. om svinde og dokumentfalsk – det er vel svært at tage højde for?

– Nej, det er ikke svært. Men det kræver handling og placering af ansvar, siger han.

– Lige nu flyder ansvaret for arbejdsforholdene på arbejdspladsen. Vi er blevet snydt, ja, men vi er også blevet udsat for livsfare gennem vores arbejdsplads. Byggelederen er blevet fyret. Men vi kan ikke se nogen tage ansvaret for, at vi er truet på vores helbred.

– Arbejdstilsynet har, før arbejdet gik i gang, givet grønt lys til det. Det ændrede sig den 25. august, da tilsynet pålagde vores virksomhed et straks-påbud, fordi arbejdsmiljøloven var

overtrådt. Men her i september har tilsynet trukket påbuddet tilbage igen – med begrundelsen at arbejdet var nedlagt, da det var på besøg.

Vifte af tiltag

Hvad er det for handlinger, du efterlyser?

– Det er en bred vifte af tiltag: At det ikke er byggeledere og arbejdsgivere, der skal indsende materialeprøver. For enhver kan jo blot hente fibercement og sende det ind i en kuvert. Det skal være analysefirmaerne selv, der kommer ud og bestemmer, hvor og hvordan, der skal tages prøver. Krav om uvildighed skal ikke kun være et ønske, det skal være et eksakt krav, siger Rikki Hansen.

– Det er også, at der indføres strengere straffe for at sjeske med arbejdsmiljøet. At der er certificering for at arbejde med asbest. At der ikke – ligesom i Sverige – skelnes mellem indvendigt og udvendigt arbejde – for der forurenes også ved udendørs arbejde, siger han.

– Det er, at man overholder de nuværende regler. At man skilter med asbestsanering. At man har en miljøvogn, der står tæt på saneringsarbejdet, så man ikke vandrer gennem arbejdspladsen med støv på arbejdstøjet, siger han.

– Og det er, at arbejdet på tage bliver gennemført trinvist, med opdeling og afskærmning med plast. At mineraluld, der har været i kontakt med asbest, sendes til deponi og ikke genbruges, siger han.

Civilt søgsmål og politisk opfølgning

Hvordan vil I arbejde med sagen fremover?

– Vi har fået tilsagn fra 3F om juridisk hjælp til at føre sagen videre. Vi forsøger også at rejse sagen politisk gennem kontakt til arbejdsmarkedsordførere i Folketinget og et møde med

Krav om uvildighed skal ikke kun være et ønske, det skal være et eksakt krav, siger Rikki Hansen.

arbejdsministeren. Vi har også kontakt til Europaparlamentarikere, der ser ud til at skulle vedtage nye regulativer i EU.

– Vi skal nu leve med risikoen for at blive alvorligt syge. Men når vi bliver

udsat for det her, så handler det ikke kun om mig og mine kolleger og firmaet. Det handler om alle, der bliver udsat for asbest – både ansatte, deres pårørende og beboere i huse med asbest, siger Rikki Hansen.

Når arbejdsmiljø truer ansattes liv:

Uklart myndighedsansvar hindrer arbejdsmiljølovens overholdelse

Ansatte, der udsættes for livsfare på grund af farligt arbejdsmiljø uden umiddelbar legemsbeskadigelse, befinder sig i et juridisk limbo, hvor ingen stilles til ansvar. Blandt andet fordi ingen myndigheder er forpligtet til at indsamle dokumentation, siger Freddy Ridderhaugen.

Af Ole Wugge Christiansen

– Selv om asbestsagen i Øster Søgade i København, handler om svindel og dokumentfalsk, så er den også typisk for mange sager om arbejdsmiljø med asbest, epoxy og kemiske stoffer, siger Freddy Ridderhaugen.

Han er tidligere faglig sekretær i 3F Bygge-, Jord- og Miljøarbejdernes Fagforening med speciale i arbejdsmiljø. Han har desuden i flere årtier været aktiv i Aktionsgruppen Arbejdere Akademikere, der er et arbejdsmiljøsamarbejde på tværs af fag og faggrænser.

– Problemerne med asbest opda- ges næsten altid for sent, oftest fordi der ikke er foretaget de lovpligtige undersøgelser på forhånd. Et typisk forløb er så, at arbejdet nedlægges, når asbestforureningen opdages. En eventuel erstatning udgør så typisk tabt arbejdsfortjeneste for de timer arbejdet er standset, indtil andet arbejde er anvist eller arbejdsområdet er rensat. Andet sker der ikke. At man er blevet udsat for asbestforurening inden standsningen af arbejdet, fører ikke til myndighedssanktioner, siger han.

Freddy Ridderhaugen, tidligere faglig sekretær i 3F Bygge-, Jord- og Miljøarbejdernes Fagforening med speciale i arbejdsmiljø.

Afskaffelse af objektivt arbejdsgiveransvar

Problemet skyldes bl.a. en ændring af arbejdsmiljøloven i 2006, der fjernede det såkaldte „objektive arbejdsgiveransvar“, mener han:

– Afskaffelsen betyder, at arbejdstilsyn og politi i dag skal kunne dokumentere, at et firmas ledelse ikke har levet op til sit ansvar, for at selskabet kan blive dømt. Hvis der er mistanke om, at en arbejdsgiver har begået et strafferetsligt forhold, har arbejdstilsynet ikke mandat til at undersøge forholdene – det er alene politiets opgave, siger han.

– Og politiet har generelt ringe kendskab til arbejdsmiljøloven. Og det til-

kaldes kun ved ulykker med grov og umiddelbar legemsbeskadigelse, pointerer han.

Ansatte sættes i absurd situation

– Afskaffelsen af det objektive arbejdsgiveransvar har i flere sager vist en svækket retstilstand for ansatte – især i sager som den fra Øster Søgade, hvor ansatte ved misinformation er blevet forledt til at arbejde i asbestforurenede områder, siger Freddy Ridderhaugen.

– De ansatte kan i den slags sager nedlægge arbejdet og tilkalde arbejdstilsynet. Men hvis arbejdstilsynet ankommer til pladsen, og arbejdet er stoppet – eller arbejdsområdet er ble-

Freddy Ridderhaugen

vet afspærret og skiltet - har tilsynet i henhold til loven, ingen mulighed for at gribe ind eller undersøge nærmere, siger han.

– De ansatte stilles derfor over for et umuligt valg mellem at fortsætte det farlige arbejde, for at arbejdstilsynet kan gribe ind og give påbud, eller at stoppe arbejdet og dermed umuliggøre en sanktion overfor skadevolder. Og det er jo en absurd situation, siger han.

– Under alle omstændigheder – uanset om arbejdet er standset eller ej - giver loven ikke mulighed for, at arbejdstilsynet kan indsamle dokumentation og foretage nærmere undersøgelser af eventuelle strafbare forhold. Vigtige beviser, indsamlet af en uvildig part, går hermed tabt, siger han.

Ingen proportional straf

Hvad kan de ansatte gøre – melde sagen til politiet?

– Det er praksis, at politiet intet foretager sig, med mindre det får overdraget sagen af Arbejdstilsynet – der som myndighed netop ikke må undersøge sagen eller sikre bevismateriale. Der er derfor ikke rigtigt noget sagsgrundlag, siger han.

– Derfor er det blevet reglen, snarere end undtagelsen – især i sager som denne, hvor en arbejdsgiver lader ansatte blive udsat for asbeststøv - at en myndighedsreaktion i henhold til arbejdsmiljøloven, ikke medfører straf. Eller som minimum en straf, der matcher handlingens grovhed, siger han.

Brug straffeloven

Hvad skal der til for at sagerne om asbest stopper?

– Fagbevægelsen har indtil videre mest været fokuseret på at kræve erstatninger og bod. Problemet er, at det ikke virker – sagerne bliver ved med at dukke op. Derfor mener jeg, at man fremover skal være meget mere fokuseret på at løfte et stafferetligt ansvar, siger Freddy Ridderhaugen.

– At blive udsat for asbestforurening svarer til at blive udsat for en voldshandling – også selv om man ikke umiddelbart bliver syg. Men det har i dag ingen konsekvens. Der hersker simpelthen en retsløshed, hvor folks helbred kan blive ødelagt, uden at nogen bliver sat til ansvar, siger han.

Retsfølgelse og placering af ansvar kan ifølge Freddy Ridderhaugen ske efter straffelovens §252, der handler om den, der for egen vinding udsætter andre for fare.

– Men her er problemet igen, at sagerne vanskeligt kan gennemføres på grund af bevisets stilling eller på grund af manglende (umiddelbar) tilskadekomst, siger han.

– Derfor har den slags sager aldrig udløst en straf, der står mål med situationens alvor eller den almindelige retsfølelse. Og aldrig en fængselsstraf – selv ikke i sager med dødelig udgang, siger Freddy Ridderhaugen.

Myndighedspligt at indsamle bevismateriale

Hvad skal der til for at det sker?

– Der skal ved lov være en myndighedspligt at sikre bevismateriale, siger han.

– Og det skal sikres, at der altid er en politimæssig myndighed med ved tilsynsbesøg i denne slags sager. Både for at undgå tempotab, men også for at sikre relevant afhøring, siger han.

– Det vil styrke retssikkerheden. Og det vil sikre et mere ligeværdigt samarbejde i virksomhedernes arbejdsmiljøarbejde, hvis alle ved, at arbejdsmiljøloven skal tages alvorligt og at grove brud kan få strafferetlige følger, siger han.

Find AAA på Facebook

Seneste nyt m.v. fra Aktionsgruppen kan også findes på Facebook. Søg efter:

Aktionsgruppen Arbejdere Akademikere –
For et bedre arbejdsmiljø

Bliv medlem af AAA

Har du lyst til at blive medlem af Aktionsgruppen?

Vi arrangerer møder om aktuelle arbejdsmiljøemner, laver pjecer og hjemmeside-information, samarbejder med aktivister i andre lande m.v.

Her har du muligheden for at mødes med mange forskellige arbejdsmiljøfolk.

Du kan melde dig ind via: <http://aktionsgruppen.dk/limesurvey/index.php/35952>